

Kokkuvõte Tartu Lasteaed Lotte keskkonnaülevaatusest 2024

2023-2024 õppeaastal viisime keskkonnaülevaatuse läbi kõikidel Rohelise Kooli teemadel. Küsitlesime töötajaid ja lapsi, lisaks hindasime lasteaia keskkonda ja keskkonna-alaseid tegevusi vaatluste ja konsultatsiooni abil. Küsitluses osales 22 töötajat ja neli lasterühma, kus on 5-aastased ja vanemad lapsed.

TEAVITAMINE JA KAASAMINE

Teadlikkusega Rohelisest Koolist ja keskkonnatemaatikast võib rahule jääda. Meie maja töötajad teavad kõik, et osaleme Rohelise Kooli programmis ja peame keskkonnahoidu oluliseks. Pooled töötajad hindavad, et ka vanemad on mõistnud, et peame keskkonnahoidu tähtsaks. Kindlasti peab Rohelise Kooli teemadel iga õppeaasta alguses vanematega uuesti rääkima. Uutele vanematele tuleb tutvustada Rohelise Kooli teemat ja välja tuua kokkulepped, mis on juba varasemalt tehtud, kokkuleppeid tuleb ka korrata teistele vanematele. Enamus lastest kahjuks ei osanud nimetada, et me osaleme Rohelise Kooli programmis, kuid vestlustest lastega on näha, et hiljemalt enne kooliminekut on nendeni jõudnud arusaamine, et keskkonnahoid on oluline teema ja sellega lasteaia tegeletakse.

ELURIKKUS JA LOODUS

Õueala pakub võimalusi koos lastega uurida seal kasvavaid taimi ning õuealal olevaid elusolendeid. Lasteaia õuealal on puid ja põõsaid, niitmata ala, liblikapeenrad, peenrakastid, lindude toidumajad, kompostikast, putukahotell. Iga puuliik, kompostikast, niitmata ala jm on varustatud sildiga. Lasteaia õuealal võiks olla skeem seal kasvavate puude nimetustega (asukoht nt õuesõppe vahendite paviljoni all) ja rühma peenrakastides võiksid kõik rühmad siltidega varustada seal kasvavad taimed. Kokkuvõtvalt võib õueala elurikkust puudutava temaatikaga rahule jääda.

ÕUEALA

Lapsed ja töötajad on õuealaga rahul. Õueala pakub rohkelt võimalusi avastada, uurida, mängida, ronida jms. Õueala on mõnusalt avar ja lapsed saavad ise valida, kus nad soovivad tegutseda. Läbi aastate kerkib esile üks kitsaskoht – pole piisavalt suuri puid, mis palavaga varju pakuksid. Siiski võib välja tuua, et olukord on läinud paremaks, puud on kasvanud suuremaks, pakkudes rohkem varju kui varasematel aastatel. Lapsed töid välja, et lisaks olemasolevatele asjadele võiks lasteaia õuealal olla veel üks võrkiik, batuut, karussell ja veel kiikesid. Täiskasvanud töid välja, et õuealal tuleks rohkem arvestada ühtseid reegleid, vajatakse ka rohkem varjualuseid, mis kaitseksid nii päikese kui ka vihma eest. Oli ka neid, kes leidsid, et ei muudaks õuealal mitte midagi.

PRÜGI ja JÄÄTMEKKE VÄHENDAMINE

Töötajate küsimustik näitas, et teatakse väga hästi, kuidas meie majas jäätmeid sorteeritakse ning miks seda on vaja teha. Lisaks tuli välja ka, et tööväliselt käitutakse jäätmete sorteerimisel sarnaselt nagu lasteaias. Lapsed on väga teadlikud, miks on vaja sorteerida prügi ja kuidas vähendada jäätmete teket. Seda on näidanud ka erinevad vaatlused. Näiteks: lapsed märkavad, kui prügi on maas või kahtluse korral küsivad üle, kas viskavad ikka prahi õigesse prügikasti. Kokkuvõttes saab öelda, et prügi ja jäätmete teemal on nii lapsed kui täiskasvanud väga teadlikud.

LOBAALNE KODAKONDSUS

Meie lasteaias räägitakse rühmas lastega teistest maadest. Peamise põhjusena töid töötajad välja laste silmaringi avardamist. Lisaks toodi välja tolerantsuse ja empaatiavõime kasvatamist, reisimuljete jagamist. Ka sel aastal vastas enamus Lotte töötajaid, et rühmas uuritakse koos lastega pilte, raamatuid, globust, maailmakaarti, vesteldakse reisimuljetest, tutvutakse eri maadega toiduga, loetakse eri maade muinasjutte ja lauldakse laule. Veel aitavad teiste maadega tutvuda praktikandid välisriikidest (nt sel aastal Saksamaalt ja eelmisel aastal Hispaaniast). Lasteaia töötajad mõistavad, et nii nende endi kui ka kõigi teiste igapäevased tegevused (nt tarbimisharjumused, sh energia ja vee tarbimine, jäätmete käitlemine, transport, toitumisharjumused) mõjutavad teisi elanikke planeedil. Mõisteti, et teadlikud valikud võivad vähendada ökoloogilist jalajälge, kaitsta loodusvarasid ja soodustada jätkusuutlikumat elustiili, mis omakorda toetab kogu planeedi elanikkonda ja ökosüsteeme.

TRANSPORT

Jalgsi või rattaga lasteaeda tulekut hinnatakse turvaliseks ja vastavalt hooajale ratast ka aktiivsemalt kasutatakse. Bussitransporti kasutab vaid mõni üksik. Märkimisväärne hulk töötajatest (54,5%) ning veelgi rohkem lapsevanemaid eelistab tulla autoga. Mõjuteguriteks on nii vahemaa, pere liikumiste logistika kui mugavus. Kahjuks aastate lõikes ei ole muutusi märgata. Mõttelaadi parendamist ootab ka seisuajal mootori seiskamise vajadus. Täiskasvanute teadlikkuse kasvatamisel arenguruumi veel on.

TERVIS JA HEAOLU

Lotte lasteaias on head tingimused, et nii lapsed kui ka töötajad saaksid olla terved ja tunda ennast hästi. Tervist edendava lasteaiana oleme tervise teemadega juba aastaid põhjalikult ja järjepidevalt tegelenud. Erilise tähelepanu all on olnud vaimne tervis ja heaolu. Teadlikkus vaimse tervise hoidmisest on väga hea, kuid kahjuks ei jõua see teadlikkus alati praktikasse. Murelikuks teeb, et tööle tulemise innukus ja positiivsus on madalamaks muutunud. Kuigi enamus töötajatest (95%) tuleb hea meelega või enamasti hea meelega tööle, on suurenenud töötajate hulk (27%), kes vastustes toovad välja murekohti. Teiselt poolt tuleb küsitlustest välja, et meie lasteaias julgetakse oma muredest rääkida, seda näitab ka see, et Rohelise

Kooli küsimustikus murekohti välja toodud. Kindlasti tegeleme edasi sellega, mida igaüks ise oma vaimse tervise hoidmiseks teha saab – nii töötajad kui ka lapsed.

TOIT

Aastatega näeme, et lapsed söövad üha paremini. Seda on kindlasti toetanud see, et rühmades tehakse koos lastega rohkem ise süüa. Selle teemaga on vaja muidugi ikka pidevalt tegeleda. Tegemist on keerulise teemaga, kus tuleb laveerida selle vahel, mis maitseb hästi ja mida tegelikult oleks vaja süüa, lisaks tuleb arvestada erinevate regulatsioonidega. Õpetajad teevad head tööd selleks, et lapsed prooviksid kõiki pakutavaid toite, mõtlevad selleks välja erinevaid võtteid, et lapsi motiveerida. Puhast toitu jääb ikkagi sageli järgi ja visatakse ära. Ära visatava toidu kogust on palju vähendanud see, et lapsed tõstavad endale ise taldrikule just nii, nagu neile meeldib ja nii palju kui ära söövad. Nii peab vähem toitu ära viskama ja lapsed, kes soovivad rohkem, saavad juurde võtta. Puhta toidu ülejääk on murekoht, millega oleme tegelema, kuid ühte toimivat lahendust pole leidnud. Uuel aastal püüame käima lükata toidukapisüsteemi, kus lapsevanemad saaksid ülejäänud toitu koju kaasa võtta.

VESI

Lasteaias on vesi ning vee teema jätkuvalt oluline. Puhas joogivesi on lastele kättesaadav ja suuname lapsi teadlikult vett jooma. Kui eelmise aasta keskkonnaküsitluse tulemustest on näha, et suurenenud on vee joomise vajaduse regulaarne meenutamine (71,4 %) siis ka sel aastal saab öelda, et tulemused on paranenud. Sel aastal toodi lisaks regulaarsele vee joomise meeldetuletamisele (81,6%) välja ka see, et aina enam pööratakse tähelepanu ning suunatakse lapsi vett jooma pärast aktiivseid tegevusi, liikumistundi ning õueskäiku, samuti annavad õpetajad enda eeskujuga positiivse signaali vee tarbimise tähtsusele. Laste vee kasutamise harjumused on head. Valdav enamus lapsi sulgeb kraani käte seebitamise ajaks. Samuti on positiivne üksmeel, et lapsed saavad juua kraanivett. Siiski on lastel vähesel määral piiratud teadmised kraanivee päritolust ning veeringlusest ning lapsed ei oska põhjendada, miks võiks eelistada kraanivett pudeliveele. Samuti vajaks teadlikkuse tõstmist erinevate piirkondade veeprobleemid – kõikjal ei ole puhas vesi kättesaadav. Kokkuvõtvalt saab öelda, et laste vee tarbimise ning joomise harjumused on head, tähelepanu võiks tulevikus rohkem pöörata õppetöö lõimingutes vee päritolule, veeringele ning globaalsele puhta vee probleemile.

MERI JA RANNIK

Lasteaia keskkonnaalase küsitluse tulemused näitavad, et mere ja teiste veekogudega seotud teemad on aktiivselt integreeritud õppetöös, kui käsitletakse seotud teemasid ning lastel on üldine teadlikkus keskkonnakaitsest ja loodushoiust heal tasemel. Veelindude toitmise kahjulikkusest on lasteaias räägitud ning lapsed on sellest tegevusest teadlikud ning

suudavad seda vältida, arvestades selle negatiivseid mõjusid looduskeskkonnale. Kala söömine kord nädalas on üsna tavaline praktika lasteaias keskkonnas. See näitab, et toitumise mitmekesisus ja tervislikud harjumused on olulised ning lastele tutvustatakse erinevaid toiduvalikuid ja nende mõju keskkonnale. Kokkuvõttes võib öelda, et lasteaiad integreerib õppetöös mere ja ranniku teemat. Logistilistel põhjustel (asume Tartus), käsitletakse samasid väärtusi ning õpiväljundeid kinniste veekogudega ja Emajõe abil rohkem.

ENERGIA

Sarnaselt eelmise küsitluse vastustele toodi ka seekord suurima kokkuhoiukohana välja laetulede kustutamist nii laste kui töötajate vastustes. Kõik lapsed on vastanud, et tuled põlevad ainult vajadusel. Kuid järjepidevalt tuleb sellega tegeleda, sest kiirustamisel võib see kergesti ka ununeda. Laste vastustest on aru saada, et rühmades toimetatakse temperatuuri reguleerimisega leidmaks tasakaalu mõnusa keskkonna ja energia kokkuhoiu vahel ning lapsed on seda märganud. Paberi kokkuhoiu teemal töid töötajad välja samu kokkuhoiutegevusi nagu eelmises küsitluses: kasutatud paberid lastele joonistamiseks (ka õpetajad ise kasutavad kirjutamiseks paberi mõlemat poolt), ei prindi palju, kasutatakse tahvli, värvilise paberi ülejääk läheb järgmisteks töödeks jm. Töötajate poolt on märgitud energia kokkuhoiu ettepanekutena ventilatsiooni toimimise kontrollimine ja külmal ajal ööseks akendele ruloode ette tõmbamine. Sarnaselt eelmise aastaga on ettepanekus valguse kokkuhoid tulede kustutamise abil, vee kokkuhoid laste kätepesu jälgimisel ja vaheuste suletuna hoidmine külmal ajal.

KLIIMAMUUTUSED

Kui uurida laste käest tegevuste kohta, mis on kasulikud kliimamuutuste seisukohalt, võib laste vastustest välja lugeda arusaamist pigem kasust endale ja oma tervisele kui loodusele. Samas väikeste laste maailm algabki neist enestest ja nende lähedalt. Paha ei tee siiski anda lastele pisut kaugem vaade ja arusaam asjadest. Praegu on lapsed vastanud, et ei tea, miks on kasulik süüa vähem liha või et muidu lihased valutavad. Samuti ei kajastu laste vastustes saastatus seoses autode kasutamisega, küll aga oskavad lapsed välja tuua kasutegurid tervisele jalgsi, rattaga või ühistranspordiga liigeldes. Laiapilgulisemad vastused on lastelt paberi kokkuhoiu ja esemete ümbertöötlemise viimise osas: hoida loodust, et ei tekiks prügi, et ei saaks puud surma, saab asju uuesti kasutada. Kahjuks pooled lapsed ei tea ka väetiste ja kompostikasti kasutamise kohta.

KOKKUVÕTE

Meie jaoks on oluline tegeleda aktiivselt keskkonnaharidusega, keskkonnaalaste teadmiste ja harjumuste edendamisega. Küsitlusest on näha, et nendel teemadel, mis on olnud mõnel aastal fookusteemaks, on teadlikkus suurem nii lastel kui ka täiskasvanutel. Õueala pakub

mitmekesisemaid võimalusi ning lapsed ja töötajad on õuealaga rahul. Teadlikkus prügi ja jäätmete teemal on kõrge, prügi sorteeritakse lasteaias üha enam. Oleme palju tegelenud lasteaia keskkonnaga ja töötajate teadlikkus keskkonnateemadel on väga hea. Edasi tuleb tegeleda sellega, et lasteni jõuaks pisut laiem arusaamine, miks me midagi teeme ja teadlikkus jõuaks veelgi rohkem igapäevapraktikasse.

Parendustegevused järgmiseks õppeaastaks:

- õpetada lastele, et meie lasteaed on Rohelise kooli lasteaed ja selgitada, mida see tähendab
- õuealale sildid kasvavate taimede juurde kõikides peenrakastides ja õuesõppepaviljoni seinale skeem õuealal kasvavate puude kohta
- kavandada tegevused, et kasvatada teadlikkust lasteaia parklas auto mootori seiskamiseks
- toidukapp lasteaias järgi jäänud toidu kasutamise võimaluse loomiseks peredele
- töötajate teadlikkuse tõstmine lasteaia ventilatsiooni toimimisest
- lastega koos kompostikasti kasutamine, selle vajaduse selgitamine